

कोन्ज्योसोम गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

कोन्ज्योसोम गाउँपालिका, ललितपुरद्वारा प्रकाशित

भाग-१

खण्ड: ५ संख्या: ३

मिति: २०७९/१०/१०

कोन्ज्योसोम गाउँपालिकाको

कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठान ऐन-२०७९

२०७९ सालको ऐन नं. ३

प्रस्तावना कोन्ज्योसोम गाउँपालिका बहुजातीय, बहुभाषिक र बहुसांस्कृतिक गाउँपालिका भएकाले कोन्ज्योसोम गाउँपालिकाका सबै भाषा, साहित्य, कला तथा संस्कृतिलाई संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्नुपर्ने कुरालाई आत्मसात् गर्दै भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति, दर्शन तथा सामाजिक शास्त्रको अनुसन्धान एवं मौलिक सृजनाका माध्यमद्वारा

समाजोपयोगी कृतिहरू तयार गर्न, गराउन र यस क्षेत्रका विद्वान् तथा प्रतिभाहरूको सम्मान र कदर गर्ने सम्बन्धमा स्थानीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था गर्न वाङ्मय प्रतिष्ठानसम्बन्धी कानुनी व्यवस्था वाञ्छनीय भएकाले नेपालको संविधान, २०७२ को धारा २२६ को उपधारा १ सँग सम्बन्धित अनुसूची-८ को बुँदा नं. २२ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद-३ दफा-११ उपदफा-२ (फ) १ र ५ अनुसार गाउँ कार्यपालिकाले यो 'कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठान ऐन-२०७९' नामक ऐन बनाई लागु गरिएको छ ।

परिच्छेद-१ प्रारम्भिक

१. सङ्क्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

- (१) यस ऐनको नाम कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठान ऐन, २०७९ रहेको छ ।
  - (२) यो ऐन कार्यपालिका बैठकबाट अनुमोदन हुनासाथ तुरुन्त लागु हुने छ ।
२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

- (क) 'वाङ्मय प्रतिष्ठान' भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थानीय तह अन्तर्गत प्रज्ञा प्रतिष्ठानको काम गर्ने गरी स्थापना भएको कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठान सम्झनुपर्छ ।
- (ख) 'कार्यसमिति' भन्नाले कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको कार्य समिति सम्झनुपर्छ ।
- (ग) 'वाङ्मय परिषद्' भन्नाले कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको कार्य समिति तथा विभागीय जिम्मेवारी प्राप्त गर्ने पदाधिकारी तथा सदस्य सम्झनुपर्छ ।
- (घ) 'वाङ्मय सभा' भन्नाले दफा ७ बमोजिमको कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठान आवद्ध अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, महासचिव, सचिव, कोषाध्यक्ष,

विभागीय प्रमुख तथा प्रत्येक विभागका सदस्यहरूका साथै आजीवन सदस्यहरूको सभा सम्भन्नुपर्छ ।

- (ङ) 'अध्यक्ष' भन्नाले कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको प्रमुख सम्भन्नुपर्छ ।
- (च) 'उपाध्यक्ष' भन्नाले कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको उप-प्रमुख सम्भन्नुपर्छ ।
- (छ) 'महासचिव' भन्नाले कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको महासचिव सम्भन्नुपर्छ ।
- (ज) 'सचिव' भन्नाले कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको सचिव सम्भन्नुपर्छ ।
- (झ) 'कोषाध्यक्ष' भन्नाले कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको कोषाध्यक्ष सम्भन्नुपर्छ ।
- (ञ) 'पदाधिकारी' भन्नाले अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, महासचिव, सचिव, कोषाध्यक्ष, सदस्य र प्रतिष्ठानका मनोनित सदस्यसमेतलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ट) 'सदस्य' भन्नाले कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको कार्यसमिति सदस्य सम्भन्नुपर्छ ।
- (ठ) 'विभागीय प्रमुख' भन्नाले कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठान अन्तर्गत गठित विभिन्न विभागका प्रमुख वा संयोजकलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ड) 'विभागीय सदस्य' भन्नाले कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठान अन्तर्गत गठित विभिन्न विभागका सदस्यलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ढ) कर्मचारी भन्नाले यस प्रतिष्ठान अन्तर्गत पालिकाबाट तलब पाउने गरी वा प्रतिष्ठानको आन्तरिक स्रोतबाट तलब खाने गरी खटाइएका कर्मचारी बुझ्नुपर्दछ ।
- (ण) 'तोकिएको' वा 'तोकिएबमोजिम' भन्नाले यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम भन्ने सम्भन्नुपर्छ ।

परिच्छेद-२

कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको स्थापना तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

३. वाङ्मय प्रतिष्ठानको स्थापना :

- (१) कोन्ज्योसोम गाउँपालिका भित्रका सबै भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति, सङ्गीत तथा दर्शनको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने काम समेतको लागि यस गाउँपालिकामा कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठान नामको एक वाङ्मय प्रतिष्ठान स्थापना गरिने छ ।
- (२) वाङ्मय परिषद्को केन्द्रीय कार्यालय कोन्ज्योसोम गाउँपालिकामा रहनेछ र आवश्यकता अनुसार कोन्ज्योसोम गाउँपालिका भित्रका सबै वडाहरूमा शाखा खोल्न सकिने छ ।

४. वाङ्मय प्रतिष्ठान स्वशासित संस्था हुने :

- (१) कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठान अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वशासित संस्था हुने छ ।
- (२) कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको सबै काम कारवाहीको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुने छ ।
- (३) कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानले व्यक्तिसरह चलअचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपयोग गर्न, बेचबिखन गर्न वा अन्य कुनै किसिमले व्यवस्था गर्न सक्ने छ ।
- (४) कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट नालिस उजुर गर्न र कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठान उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजुर लाग्न सक्ने छ ।
- (५) कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानले व्यक्तिसरह करार गर्न र करार बमोजिमको अधिकार प्रयोग गर्न तथा दायित्व निर्वाह गर्न सक्ने छ ।

५. वाङ्मय प्रतिष्ठानको काम, कर्तव्य र अधिकार :

यस ऐनमा अन्यत्र उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारको अतिरिक्त कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय

बमोजिम हुने छ :-

- (क) कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने,
- (ख) कोन्ज्योसोम गाउँपालिका भित्रका सबै भाषा, साहित्य, संस्कृति, कला, सङ्गीत तथा दर्शन सम्बन्धी विभिन्न विषयमा अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी उपयोगी ग्रन्थ एवम् कृति तयार गर्ने, गराउने,
- (ग) कोन्ज्योसोम गाउँपालिका भित्रका सबै भाषा, साहित्य, संस्कृति, कला, सङ्गीत तथा दर्शनसम्बन्धी विभिन्न विषयमा अनुसन्धानात्मक तथा मौलिक कृतिहरूको सृजना एवम् प्रकाशन गर्ने, गराउने,
- (घ) आवश्यकता अनुसार विदेशी भाषाबाट कोन्ज्योसोम भित्रका सबै भाषा र कोन्ज्योसोम भित्रका भाषाबाट अन्य स्वदेशी तथा विदेशी भाषामा उच्च स्तरीय कृतिहरूको अनुवाद एवम् प्रकाशन गर्ने, गराउने ।
- (ङ) भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति, सङ्गीत तथा दर्शन सम्बन्धमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गोष्ठी, सम्मेलन, महोत्सव, प्रदर्शनी आदि गर्ने, गराउने,
- (च) भाषा, साहित्य, कला, सङ्गीत, संस्कृति तथा दर्शनका विभिन्न विषयमा हुने राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन, प्रवचन, गोष्ठी, विचारविमर्श, प्रदर्शनी आदिमा सहभागी हुने/गराउने,
- (छ) भाषा, साहित्य, संस्कृति तथा दर्शनका विभिन्न क्षेत्रसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासँग सम्बन्ध राख्ने तथा सम्बन्ध विस्तार गर्ने ।
- (ज) भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति तथा दर्शनका विभिन्न विषयमा उल्लेखनीय योगदान दिने कोन्ज्योसोमभित्र र बाहिरका व्यक्तिलाई कदर, सम्मान तथा पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने,
- (झ) कोन्ज्योसोम गाउँपालिका भित्र भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति तथा दर्शनको विकासको निमित्त सम्बन्धित विषयका विद्वान् साहित्यकार, कलाकार तथा संस्कृतिकर्मीको प्रतिभा विकसित हुने वातावरणको लागि सहयोग, सद्भावना र समन्वय अभिवृद्धि गर्ने,
- (ञ) कोन्ज्योसोम गाउँपालिका भित्रका विभिन्न जाति तथा समुदायका

- साहित्य, लिपि, संस्कृति तथा लोकोक्तिको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने,
- (ट) कोन्ज्योसोम गाउँपालिका भित्रका स्थानीय लोक साहित्यको अध्ययन, अनुसन्धान, संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने,
- (ठ) भाषा, साहित्य, कला संस्कृति तथा दर्शनका विषयमा योगदान दिने स्थानीय लेखक, साहित्यकार, संस्कृतिविद् तथा सम्बन्धित अन्य संस्थाहरूको विकासमा उल्लेखनीय भूमिका निर्वाह गर्ने,
- (ड) कोन्ज्योसोम भित्रका सबै भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति तथा दर्शनको विषयमा अध्ययन तथा अनुसन्धानको लागि विद्वत्वृत्तिको व्यवस्था गर्ने,
- (ढ) कोन्ज्योसोम भित्रका सबै भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति तथा दर्शनलाई नेपाल तथा विश्व साहित्य समक्ष पहिचान गराउने,
- (ण) कोन्ज्योसोम भित्रका विभिन्न जातजातिका लोपोन्मुख भाषा र संस्कृतिको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्न प्राथमिकता दिने,
- (त) यो ऐनको उद्देश्य पूरा गर्न अन्य आवश्यक कार्य गर्ने गराउने ।

परिच्छेद-३

वाङ्मय प्रतिष्ठानको सङ्गठन

३. वाङ्मय प्रतिष्ठानको सङ्गठन :

क)कार्यसमिति :

ख)वाङ्मय परिषद्

ग)वाङ्मय सभा :

३.१ कार्यसमिति :

कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको कार्यसमिति १३ सदस्यीय हुने छ । कार्यसमितिमा १३ जनामध्ये ६ जना पदाधिकारी र ३ जना सदस्य साधारण सभाबाट चुनिने छन् भने अन्य जना गाउँपालिका अध्यक्षबाट मनोनित हुने छन् । प्रतिष्ठानको सङ्गठन ढाँचा देहाय बमोजिम हुने छ :

- (क) अध्यक्ष-१
- (ख) उपाध्यक्ष-२
- (ग) महासचिव-१
- (घ) सचिव-१
- (ङ) कोषाध्यक्ष-१
- (च) सदस्य-७

१. खुला सदस्य : ३ जना (भेलाबाट निर्वाचित हुने)
२. कोन्ज्योसोम गाउँपालिकाको प्रतिनिधि १ जना-पदेन सदस्य ।
(पालिकाले तोक्ने)
३. कोन्ज्योसोम भित्रका भाषा, साहित्य, संस्कृति, दर्शन तथा साहित्यिक पत्रिकासँग सम्बन्धित विशिष्ट व्यक्तिहरू मध्येबाट समावेशीतालाई ध्यानमा राखी महिला समेतको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने गरी कोन्ज्योसोम गाउँपालिकाका प्रमुख (अध्यक्ष) ले मनोनित गरेको ३ जना ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम मनोनीत तथा गठित प्रतिष्ठानका पदाधिकारीहरूको पदावधि चार वर्षको हुने छ ।
- (५) कुनै कारणले प्रतिष्ठानका सदस्यको पद रिक्त हुन गएमा बाँकी अवधिको लागि त्यस्तो सदस्य जुन विधा वा क्षेत्रबाट छनोट भएको हो, सोही विधा वा क्षेत्रबाट अर्को व्यक्तिलाई प्रतिष्ठानले मनोनयन गर्ने छ ।

३.२ विभाग :

यस प्रतिष्ठान अन्तर्गत निम्नानुसार विभाग रहने छन् । प्रत्येक विभाग ३ सदस्यीय हुने छ । प्रत्येक विभागमा १ जना विभागीय प्रमुख कार्यसमिति भित्रबाट र थप २/२ जना सदस्य कार्यसमिति सदस्यमध्ये वा बाहिरबाट राखिने छ :

१. गद्य विभाग :
२. पद्य विभाग
३. भाषा विभाग
४. ललित कला विभाग

५. नाट्य तथा सङ्गीत विभाग

६. संस्कृति, दर्शन तथा सामाजिक शास्त्र विभाग

७. बालसाहित्य तथा लोकसाहित्य विभाग

आवश्यकता अनुसार विभागहरू थपघट गर्न सकिने छ ।

३.३ गाउँ वाङ्मय परिषद् :

वाङ्मय सभाबाट निर्वाचित तथा मनोनीत गरी १३ जनाको कार्यसमिति र ७ वटा विभागअन्तर्गत कार्यसमितिले २/२ जनाका दरले थप गर्ने १४ जना सदस्य गरी २७ सदस्यीय परिषद् गाउँ वाङ्मय परिषद्को रूपमा रहने छ ।

३.४ वाङ्मय सभा :

२७ सदस्यीय परिषद् र प्रतिष्ठानका सम्पूर्ण आजीवन, विशिष्ट आजीवन तथा आजीवन सदस्यहरूको सभा नै वाङ्मय सभाको रूपमा रहने छ ।

४. वाङ्मय प्रतिष्ठानको काम, कर्तव्य र अधिकार :

प्रतिष्ठानको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुने छ :-

(क) वाङ्मय प्रतिष्ठानको नीति निर्धारण गर्ने,

(ख) वाङ्मय प्रतिष्ठानको वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तयार गरी सभाबाट अनुमोदन गराउने,

(ग) वाङ्मय प्रतिष्ठानको वार्षिक बजेट तयार गर्ने,

(घ) विद्वत्वृत्ति, सम्मान तथा पुरस्कार दिने निर्णय गर्ने,

(ङ) वाङ्मय प्रतिष्ठानको नियम स्वीकृत गर्ने,

(च) लेखापरीक्षण प्रतिवेदन अनुमोदनका लागि सभामा पेस गर्ने,

(छ) सभाबाट पारित भएका कुराहरू कार्यान्वयन गर्ने ।

(ज) वाङ्मय प्रतिष्ठानको चल अचल सम्पत्तिको व्यवस्थापन, सञ्चालन, संरक्षण र रेखदेख गर्ने, गराउने,

(झ) वाङ्मय प्रतिष्ठानको कोषको व्यवस्था र सञ्चालन गर्ने,

(ञ) वाङ्मय प्रतिष्ठानको लागि प्राप्त आर्थिक तथा अन्य सहयोग ग्रहण गर्ने,

(ट) वाङ्मय सभाले तोके बमोजिमका काम गर्ने ।

५. प्रतिष्ठानको बैठक तथा सभा :

- (१) प्रतिष्ठानको बैठक वर्षको कम्तीमा चार पटक बस्ने छ ।
- (२) प्रतिष्ठानको बैठक सभाको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्ने छ ।
- (३) प्रतिष्ठानको बैठक हुनुभन्दा कम्तीमा तीन दिनअगावै बैठकमा छलफल हुने विषयको कार्यसूची सहितको सूचना प्रतिष्ठानको महासचिवले सबै सदस्यहरूलाई दिनुपर्ने छ ।
- (४) प्रतिष्ठानमा तत्काल कायम रहेका सदस्य सङ्ख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा सभाको बैठकको लागि गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिने छ ।
- (५) परिषद्को बैठकको अध्यक्षता प्रतिष्ठानको अध्यक्षले र निजको अनुपस्थितिमा वरिष्ठ उपाध्यक्षले गर्ने छ ।
- (६) प्रतिष्ठानको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुने छ र मत बराबर भएमा बैठकमा अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिने छ ।
- (७) प्रतिष्ठानको बैठकको निर्णय प्रतिष्ठानको अध्यक्षले प्रमाणित गरी राख्ने छ ।
- (८) प्रतिष्ठानले प्रतिष्ठानको मानार्थ तथा आजीवन सदस्यलाई सभाको बैठकमा पर्यवेक्षकको रूपमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्ने छ ।
- (९) प्रतिष्ठानको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि प्रतिष्ठान आफैँले निर्धारण गरेबमोजिम हुने छ ।
- (१०) आवश्यक परेको बखत अध्यक्षले जुनसुकै बेला पनि कार्यसमिति वा परिषद् बैठक बोलाउन सक्ने छ । यस्तो बैठक बोलाउन अध्यक्षले २४ घन्टाअगाडि सूचना गर्नुपर्ने छ ।

६. सभाको गठन :

- (१) वाङ्मय प्रतिष्ठानको आधारभूत एकाइको रूपमा काम गर्न एक

वाङ्मय सभा रहने छ ।

(२) सभाको गठन देहाय बमोजिम हुने छ :-

(क) अध्यक्ष- प्रतिष्ठान अध्यक्ष

(ख) कार्यसमितिका पदाधिकारी, सदस्य तथा वाङ्मय प्रतिष्ठानको तोकिए बमोजिमका सदस्यता (आजीवन, विशिष्ट आजीवन) ग्रहण गरेका व्यक्तिहरू रहने छन् ।

(ग) महासचिव- परिषद्का महासचिव

७. सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार :

सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुने छ :-

(क) प्रतिष्ठानले गरेका निर्णय अनुमोदन गर्ने,

(ख) प्रतिष्ठानलाई आवश्यक निर्देशन दिने,

(ग) लेखापरीक्षण प्रतिवेदन अनुमोदन गर्ने,

(घ) महासचिवले पेस गरेको वार्षिक कार्यक्रम, बजेट, प्रगति प्रतिवेदन तथा अन्य प्रतिवेदन सम्बन्धमा छलफल तथा आवश्यकता अनुसार संशोधन गरी अनुमोदन गर्ने,

(ङ) परिषद्को काम कारवाहीको सम्बन्धमा आवश्यकता अनुसार समिति, उपसमिति वा कार्यटोली गठन गर्ने र त्यस्तो समिति, उपसमिति वा कार्य टोलीको काम, कर्तव्य तथा अधिकार तोक्ने,

(च) तोकिए बमोजिमका अन्य काम गर्ने ।

८. सभाको बैठक :

(१) सभाको बैठक वर्षको एक पटक बस्ने छ ।

(२) सभाको बैठक प्रतिष्ठानले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्ने छ ।

(३) सभाको बैठक हुनुभन्दा कम्तीमा सात दिन अगावै बैठकमा छलफल हुने विषयको कार्यसूची सहितको सूचना परिषद्को महासचिवले सबै सदस्यहरूलाई दिनुपर्ने छ ।

(४) सभामा तत्काल कायम रहेका सदस्य सङ्ख्याको पचास प्रतिशत

भन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा सभाको बैठकको लागि गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिने छ ।

- (५) पहिलो सभामा गणपूरक सङ्ख्या नपुगेमा दोस्रो बैठकमा ३३% उपस्थिति संख्यालाई गणपूरक संख्या मानिने छ ।
- (६) सभाको बैठकको अध्यक्षता सभाको अध्यक्षले र निजको अनुपस्थितिमा उपस्थित सदस्यमध्ये ज्येष्ठ सदस्यले गर्ने छ ।
- (७) सभाको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुने छ र मत बराबर भएमा बैठकमा अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिने छ ।
- (८) सभाको बैठकको निर्णय सभाको अध्यक्षले प्रमाणित गरी राख्ने छ ।
- (९) सभाको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि सभा आफैँले निर्धारण गरे बमोजिम हुने छ ।

परिच्छेद-४

प्रमुख संरक्षक, संरक्षक र सल्लाहकार,
प्रतिष्ठान पदाधिकारी तथा कर्मचारी

९. प्रमुख संरक्षक कोन्ज्योसोम गाउँपालिका वाङ्मय परिषद्को प्रमुख संरक्षक हुने छ ।
१०. संरक्षक कोन्ज्योसोम गाउँपालिकाका अध्यक्ष र उपाध्यक्ष वाङ्मय प्रतिष्ठानको संरक्षक रहने छन् ।
११. सल्लाहकार :
(क) वाङ्मय प्रतिष्ठानलाई आवश्यक सल्लाह, सुझाव दिनको लागि भाषा, साहित्य, कला, सङ्गीत, संस्कृतिप्रति योगदान पुऱ्याएका पालिका भित्र र आवश्यकता अनुसार पालिका बाहिरका विशिष्ट व्यक्तित्व तथा वाङ्मय प्रतिष्ठानका पूर्व सदस्य समेतलाई प्रतिष्ठानले सल्लाहकार मनोनयन गर्ने छ ।

- (ख) सल्लाहकार समिति बढीमा ७ सदस्यीय हुने छ ।
- (ग) सल्लाहकार समितिमा सदस्य मध्येका ज्येष्ठ सदस्य वा निवर्तमान परिषद् अध्यक्ष सल्लाहकार समितिको संयोजक हुने छन् ।
- (घ) सल्लाहकार समितिले परिषद् र सभालाई भाषा, साहित्य, कला, सङ्गीत, संस्कृतिका विषयमा आवश्यक सल्लाह, सुभाव लिखित तथा मौखिक रूपमा दिन सक्ने छ ।

१२. अध्यक्ष :

- (१) वाङ्मय प्रतिष्ठानको नेतृत्व गर्ने एक अध्यक्ष रहने छ ।
- (२) अध्यक्ष वाङ्मय प्रतिष्ठानको प्रमुख पदाधिकारी हुने छ ।
- (३) देहायको योग्यता पुगेको व्यक्ति परिषद्को अध्यक्ष हुन योग्य मानिने छ :
- (क) कुनै पनि भाषा, साहित्य, कला, संस्कृतिसँग सम्बन्धित उल्लेख्य योगदान पुऱ्याएका वा भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति, दर्शनसँग सम्बन्धित पत्रपत्रिकाको सम्पादक वा लेखक भई सेवा पुऱ्याएको नेपाली नागरिक ।
- (ख) वाङ्मय सभाको सदस्य भएको ।
- (ग) फौजदारी अभियोग नलागेको ।
- (घ) मानसिक सन्तुलन नबिगेको ।

१३. अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

यस ऐनमा अन्यत्र उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारको अतिरिक्त अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुने छ :-

- (क) बैठकको अध्यक्षता गर्ने,
- (ख) सभाले दिएको निर्देशन र परिषद्ले गरेको निर्णयको कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- (ग) वाङ्मय प्रतिष्ठानको वार्षिक कार्यक्रम, बजेट, प्रतिवेदन तथा अन्य प्रतिवेदन तयार गर्न लगाउने,
- (घ) परिषद्लाई अन्य स्थानीय सरकार, प्रदेश, सङ्घसँग समन्वय गरी प्रतिष्ठानको उद्देश्य अनुरूप काम गर्ने ।

(ङ) स्वदेशी तथा विदेशी संघसंस्थासँग वाङ्मय प्रतिष्ठानको कामसँग सम्बन्धित विषयमा आवश्यक सम्पर्क गर्ने,

(च) तोकिए बमोजिमका काम गर्ने ।

१४. उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

(क) सभाले दिएको निर्देशन र प्रतिष्ठानले गरेको निर्णयको कार्यान्वयनमा अध्यक्षलाई सहयोग गर्ने,

(ख) आफूलाई तोकिएको विभागको योजना निर्माण गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने,

(ग) अध्यक्षको अनुपस्थितिमा निजले गर्ने सबै काम गर्ने,

(घ) अध्यक्षको निर्देशनमा अन्य काम गर्ने ।

१५. महासचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार :

क) अध्यक्षको निर्देशन बमोजिम बैठक वा सभा बोलाउने ।

ख) प्रतिष्ठानको प्रगति प्रतिवेदन तयार पारी प्रस्तुत गर्ने ।

ग) प्रतिष्ठानको बैठक तथा सभाको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने तथा निर्णयहरूको अभिलेख राख्ने ।

घ) प्रतिष्ठानको जिन्सी तथा अन्य सामानको रेकर्ड राख्ने ।

ङ) अध्यक्षले तोकेका अन्य काम गर्ने ।

१६. सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार :

क) महासचिवको अनुपस्थितिमा महासचिवले गर्ने सबै काम गर्ने ।

ख) बैठकले तोके बमोजिमका सबै काम गर्ने ।

१७. कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

प्रतिष्ठानमा एक जना कोषाध्यक्ष रहने छन् । कोषाध्यक्षको जिम्मेवारी निम्न बमोजिमको हुने छ :

क) अध्यक्षको आदेश अनुसार प्रतिष्ठानको आर्थिक योजना, प्रगति प्रतिवेदन तयार पारी बैठक तथा भेलामा पेस गर्ने ।

ख) प्रतिष्ठानको आर्थिक हरहिसाबको रेकर्ड तथा लेखा चुस्तदुरुस्त राख्ने ।

ग) प्रतिष्ठानको आर्थिक सबलीकरणका लागि नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने ।

१८. सदस्य :

प्रतिष्ठानका सदस्यहरूको जिम्मेवारी निम्नानुसार रहने छ :

- क) बैठकमा नियमित उपस्थिति जनाएर आफ्नो राय राख्ने ।
- ख) प्रतिष्ठानको विकासमा यथाशक्य भूमिका खेल्ने ।
- ग) बैठकले तोकेका विभागीय तथा अन्य जिम्मेवारी पुरा गर्ने ।

१९. पद रिक्त हुने अवस्था :

देहायका अवस्थामा परिषद्का पदाधिकारी र सदस्यको पद रिक्त भएको मानिने छ :-

- (क) निजको पदावधि समाप्त भएमा,
- (ख) निजले राजीनामा दिएमा,
- (ग) निजको मानसिक सन्तुलन ठीक नभएमा,
- (घ) निजले नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट सजाय पाएमा,
- (ङ) निज दफा २२ बमोजिम पदबाट हटेमा, वा
- (च) निजको मृत्यु भएमा ।

२०. पदबाट हटाउन सक्ने :

- (१) पदाधिकारी वा सभाका सदस्यले यस ऐनको उद्देश्य बमोजिम काम नगरेको वा आफ्नो पद अनुकूलको आचरण नगरेको वा इमान्दारी पूर्वक कार्य नगरेको वा निजमा कार्य क्षमताको अभाव भएको कारण देखाई सभामा तत्काल कायम रहेका कम्तीमा एक चौथाइ सदस्यले पालिका प्रमुख (अध्यक्ष) समक्ष लिखित निवेदन दिएमा पालिका प्रमुख (अध्यक्ष) ले सभाका सदस्यहरूमध्येबाट एक छानबिन समिति गठन गर्ने छ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको छानबिन समितिले सो सम्बन्धमा छानबिन गरी आफ्नो प्रतिवेदन पालिका प्रमुख (अध्यक्ष) समक्ष पेस गर्नेछ र पालिका प्रमुख (अध्यक्ष) ले त्यस्तो प्रतिवेदन छलफलका लागि सभा समक्ष राख्ने व्यवस्था गर्ने छन् ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम पेस भएको प्रतिवेदनका सम्बन्धमा सभामा

छलफल हुँदा सभाका बहुमत सदस्यले पदाधिकारी वा सभाका सदस्यले यस ऐनको उद्देश्य बमोजिम काम नगरेको वा आफ्नो पदअनुकूलको आचरण नगरेको वा इमान्दारी पूर्वक काम नगरेको वा निजमा कार्यक्षमताको अभाव भएको भनी निर्णय गरेमा पालिका प्रमुख (अध्यक्ष) ले त्यस्तो पदाधिकारी वा सभाका सदस्यलाई निजको पदबाट हटाउने छ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम पदाधिकारी वा सभाका सदस्यलाई पदबाट हटाउनु अघि सफाइको मौका दिनुपर्ने छ ।

२१. कर्मचारी :

(१) वाङ्मय प्रतिष्ठानमा आवश्यक सङ्ख्यामा कर्मचारीहरू राखिने छन् । यसरी राखिने कर्मचारीको व्यवस्थापन गाउँपालिकाले गर्ने छ । कर्मचारीको जिम्मेवारी कार्यविधिले तोके बमोजिम हुने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका कर्मचारीको नियुक्ति, पारिश्रमिक, सुविधा तथा सेवाका सर्तहरू गाउँपालिकाले तोकेबमोजिम हुने छ ।

परिच्छेद-५

कोष तथा लेखापरीक्षण

२२. वाङ्मय प्रतिष्ठानको कोष :

(१) वाङ्मय प्रतिष्ठानको आफ्नो एउटा छुट्टै कोष रहने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा मूलतः कोन्ज्योसोम गाउँपालिकाले भाषा, कला, साहित्य अन्तर्गत छुट्टयाएको बजेट रहने छ । यसका अलावा देहायका रकमहरू रहने छन्:-

(क) कोन्ज्योसोम गाउँपालिका तथा प्रदेश सरकारहरूबाट प्राप्त रकम

(ख) नेपाल सरकारबाट प्राप्त रकम

(ग) स्वदेशी संघ, संस्था वा व्यक्तिबाट प्राप्त रकम

- (घ) विदेशी सरकार, संघ, संस्था वा व्यक्तिबाट प्राप्त रकम
- (ङ) प्रतिष्ठानले कुनै सेवा उपलब्ध गराए बापत प्राप्त रकम
- (च) अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम
- (छ) सदस्यता वितरण तथा नवीकरणबाट प्राप्त रकम ।
- (३) उपदफा (२) को खण्ड (घ) बमोजिमको रकम प्राप्त गर्नुअघि वाङ्मय प्रतिष्ठानले कोन्ज्योसोम गाउँपालिकाको अनुमति लिनुपर्ने छ ।
- (४) कोषको रकम वाङ्मय प्रतिष्ठानले तोकेको बैङ्कमा खाता खोली जम्मा गरिने छ ।
- (५) वाङ्मय प्रतिष्ठानको कोष र खाताको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुने छ ।
- (६) वाङ्मय प्रतिष्ठानको सबै खर्च उपदफा (१) बमोजिमको कोषबाट बेहोरिने छ ।
२३. लेखा र लेखापरीक्षण :
- (१) वाङ्मय प्रतिष्ठानको आय व्ययको लेखा नेपाल सरकारले अपनाए बमोजिम राखिने छ ।
- (२) वाङ्मय प्रतिष्ठानको लेखाको लेखापरीक्षण मान्यता प्राप्त लेखा परीक्षकबाट हुने छ ।

परिच्छेद-६

विविध

२४. मानार्थ तथा आजीवन सदस्यता :

- (१) भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति तथा दर्शनको विकासमा विशिष्ट योगदान पुऱ्याई राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा कोन्ज्योसोम गाउँपालिका एवम् र नेपालको गौरव बढाउने स्वदेशी वा विदेशी व्यक्तिलाई प्रतिष्ठानले सभाको सिफारिसमा वाङ्मय प्रतिष्ठानको

मानार्थ सदस्यता र संस्थाले तोके बमोजिमको शुल्क बुझाउने व्यक्तिलाई आजीवन तथा विशिष्ट आजीवन सदस्यता प्रदान गर्न सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम मानार्थ सदस्यता तथा आजीवन सदस्यता प्रदान गर्ने आधार प्रतिष्ठानले तोकेबमोजिम हुने छ ।

२९. प्रतिवेदन पेस गर्नु पर्ने :

वाङ्मय प्रतिष्ठानले प्रत्येक वर्ष आफूले गरेको काम कारवाहीको वार्षिक प्रतिवेदन कोन्ज्योसोम गाउँपालिका समक्ष पेस गर्नुपर्ने छ ।

३०. शपथ :

आफ्नो कार्यभार सम्हाल्नु अघि प्रतिष्ठानको अध्यक्षले पालिका प्रमुख (अध्यक्ष) समक्ष र उपाध्यक्ष, महासचिव र परिषद्का सदस्यले प्रतिष्ठानको अध्यक्ष समक्ष अनुसूची बमोजिमको ढाँचामा शपथ लिनुपर्ने छ ।

३१. अधिकार प्रत्यायोजन :

(१) प्रतिष्ठानले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियम बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकार मध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार उपसमिति बनाई प्रत्यायोजन गर्न सक्ने छ ।

३२. प्रतीक चिन्ह :

वाङ्मय प्रतिष्ठानको प्रतीक चिन्ह कोन्ज्योसोम गाउँपालिकाको ऐतिहासिक भल्को आउने खालको तोकिए बमोजिम हुने छ ।

३२. नियम बनाउने अधिकार: यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न वाङ्मय प्रतिष्ठानले आवश्यक नियम बनाई लागू गर्न छ । तर कोन्ज्योसोम गाउँपालिकालाई आर्थिक व्ययभार पर्ने विषयमा नियमावली बनाउँदा कोन्ज्योसोम गाउँपालिकाको पूर्व स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।

अनुसूची

(दफा ३० सँग सम्बन्धित)

शपथ

म ..... कोन्ज्योसोम वाङ्मय प्रतिष्ठानको ऐन, नियम, कानुन प्रति पूर्ण बफादार रही सत्यनिष्ठा पूर्वक ईश्वर/देश र जनताको नाममा शपथ लिन्छु कि नेपालको राजकीय सत्ता र सार्वभौमसत्ता नेपाली जनतामा निहित रहेको नेपालको संविधानप्रति पूर्ण बफादार रही ..... पदको कामकाज प्रचलित कानुनको अधीनमा रही, कसैको डर नमानी, पक्षपात नगरी, कसै प्रति पूर्वाग्रह वा खराब भावना नलिई, इमानदारी साथ गर्ने छु र आफ्नो कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा आफूलाई जानकारी भएको कुरा म पदमा बहाल रहँदा वा नरहँदा जुनसुकै अवस्थामा पनि प्रचलित कानुनको पालना गर्दाबाहेक अरु अवस्थामा कुनै किसिमबाट पनि प्रकट वा सङ्केत गर्ने छैनँ ।

मिति :-

नाम :-

सही :-

आज्ञाले
टेक बहादुर बुढथापा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत